

Weidevogels Ook schaalvergroting veeteelt vormt bedreiging

Ei, grutto én haas niet veilig voor mantelmeeuw

Het Vogeleiland in het IJmeer is een groot succes. Eén probleem: de meeuwen eten graag een beschermde weidevogel.

Patrick Meershoek
AMSTERDAM

Boeren in Waterland klagen steen en been over de grote meeuwenkolonies op de Hoeckelingsdam in het IJmeer. Met name de kleine mantelmeeuwen voeren tijdens het broedseizoen ware strooptochten uit in de polder, met de nesten van beschermde weidevogels als belangrijkste doel. "Het zijn rovers die de hele polder afromen," zegt veehouder Teunis Breedijk uit Ransdorp. "Terwijl wij ons best doen om de weidevogels te beschermen, vreten zij tijdens zo'n bezoek rustig tien tot vijftien pulletjes op."

Flamingo's

De meeuwen zijn behendige jagers, zegt Breedijk. "Ze komen steevast aanvliegen als wij op het land aan het werk zijn. De ouders worden dan wat onrustig en verlaten het nest. Dat is precies het moment waarop de meeuwen toeslaan." Het zijn overigens niet alleen jonge weidevogels en eieren die op het menu staan. "Ik heb een paar keer met eigen ogen gezien hoe een meeuw een haas grijpt. Ze zijn ijzersterk."

Uitvalsbasis van de meeuwen is het zogenoemde Vogeleiland bij de Hoeckelingsdam. De zandplaat werd in 2002 voor de Waterlandse kust aangelegd als natuurcompensatie voor de bouw van IJburg. Het eiland is uitgegroeid tot een waar vogelparadijs, dat vorig jaar zelfs bezocht kreeg van vijf flamingo's. Er overwinteren grote groepen eenden en ganzen, maar ook zijn er kolonies ontstaan van kokmeeuwen, zwartkopmeeuwen, visdiefjes, zilvermeeuwen en kleine mantelmeeuwen.

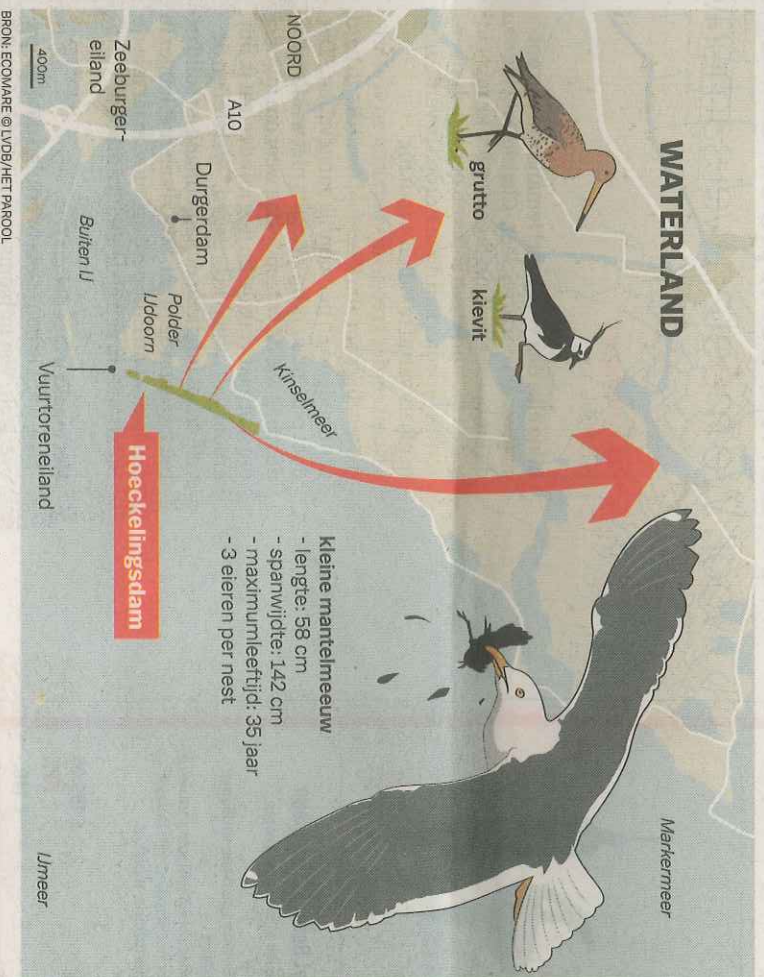
Breedijk: "Fantastisch dat het project zo'n succes is, maar het kan toch niet de bedoeling zijn dat onze natuur in Waterland daar de dupe van wordt? Allerlei organisaties en boeren streken veel tijd en energie in het beschermen van de weidevogels op ons land. Het is zuur als je dan vanaf de trekker moet toekijken hoe die meeuwen de ene na de andere pul (nestjong, red.) uit het veld plukken."

Veeteelt

Ecoloog Fred Haaijen van stadsdeel Noord zegt de problematiek te kennen. "De kleine mantelmeeuw is een geduchte predator. Hij zal heus wel eens een weidevogeltje meepikken. Maar dat doen vossen en kraaien ook in de polder. De

Vogeleiland

Vanuit Hoeckelingsdam trekken de meeuwen Waterland in op zoek naar weidevogels.

mantelmeeuw vliegt ook de stad in om jonge eendjes te verschalken. Dat hoort bij de natuur. Het grote probleem van de weidevogels is dat zij zo kwetsbaar zijn geworden als gevolg van de schaalvergroting in de veeteelt. Daar hebben de vogels veel meer last van dan van die paar honderige mantelmeeuwen."

'Vanaf de trekker moet je toekijken hoe meeuwen de ene na de andere pul uit het veld trekken'

Kemphaan

Geen wonder dat de aantallen weidevogels dramatisch afnemen, zegt Haaijen. "Het aantal grutto's in Waterland is de afgelopen tien jaar zo'n beetje gehalveerd. De kemphaan is in eenmaal verdwenen, het aantal kievit is in een vrije val geraakt en ook met andere soorten zoals de scholekster en de tureluur gaat het niet goed. Ondanks alle beheerprogramma's en subsidies zijn de vooruitzichten ronduit somber."

Ga in gesprek met de boeren

Met stijgende verbazing las ik vorige week in *Het Parool* over de bovenmatige predatie

(opvreten) van weidevogels door mantelmeuwen in Landelijk Noord. Eindelijk, dacht ik toen ik het artikel las over het wegvreten van jonge grutto's, tureluurs, watersnippen

door mantelmeuwen, eindelijk is dit besef ook ingedaald bij de Amsterdamse gemeente. Tordat het artikel opeens een vreemde wending kreeg; stadsecoloog Fred Haaijen geeft voor het gemak alle Waterlandse boeren weer eens de schuld van deze ellende.

Wat is er aan de hand? Stadsecologen zoals Haaijen ontwerpen vanachter de tekentafel een natuurcompensatie-eiland. Jammer alleen dat ze met al hun stadsecologische kennis niet konden bedenken dat ze aan de wieg stonden van een ecologische ramp. De mantelmeuwen die zich inmiddels op het eiland hebben gevestigd, vreten massaal de jonge weidevogels op in het ecosysteem Waterland Oost.

Dat ecosysteem is ontstaan door de

eeuwenlange boerenactiviteit en de komst van cultuurvolgers zoals weidevogels als de grutto, kievit en tureluur. Dit heeft geleid tot de hoge site dichtheid van dergelijke weidevogels in de wereld. De komst van het natuurcompensatie-eiland heeft dit in een paar jaar naar de klote geholpen.

Nu gun ik iedereen zijn foutjes; kunnen we alleen maar van leren. Maar als de stadsecoloog de boeren

Achter de tekentafel stonden de ecologen aan de wieg van een ramp

de schuld geeft door een causaal verband te suggereren tussen het halveren van de weidevogelpopulatie en de boerenactiviteit, schiet dat bij mij in het verkeerde keelgat.

Heeft de stadsecoloog wel eens met de boeren gesproken, in plaats van over de boeren? Nee natuurlijk. Jammer, anders had hij geweten dat de boeren al heel lang bezig zijn met het verantwoord omgaan met broedende weidevogels.

Mijn buurman is bijvoorbeeld niet eens in staat tot de schaalvergroting waar hij van beschuldigd wordt, of het inzetten van turbogras (wat is dat eigenlijk?) en alle andere flauwekul die hem door de stadsecoloog worden aangewreven om zijn eigen straatje schoon te kunnen vegen. Nee, mijn buurman is actief bezig om al het jonge weidevogelgrut door slim maaibeleid te beschermen.

Misschien is de tijd rijp voor de stadsecoloog om eens met de boeren in gesprek te gaan en goed te luisteren naar hun ervaringen, adviezen en suggesties.

Roy Montijn (bioloog), Ransdorp

het hoogste woord

Weidevogels Uitroeiing op grote schaal bedreigt ook vlinders, bijen en andere insecten

Meeuw niet enige vijand

Dat weidevogels verdwijnen uit Waterland maakt veel discussie los. Naast de mantelmeeuw zijn er meer schuldigen, aldus betrokken lezers. En bagatelliseren van het probleem helpt niet.

➔ **Grutto in Waterland.**
FOTO TRUUS VAN GOG/
HOLLANDSE HOOGTE

Geen meeuwen in Friesland

Volgens de boeren zijn de meeuwen de oorzaak van het verdwijnen van weidevogels in het Waterland. In Friesland zijn vrijwel geen meeuwen en toch is het aantal weidevogels ook daar met 90 procent teruggelopen. Volgens de Friese boeren komt dat door vossen uit natuurgebieden. Maar volgens wetenschappers komt het door overmatige bemesting met onder andere kippen- en varkensmest, die vol antibiotica, zware metalen en resistente bacteriën zitten. En door de jelteteelt die incidenteel op

weidegronden wordt toegepast en waarvoor de grond tot een halve meter diep wordt gesteriliseerd. En door eenzijdig raaigras dat kruiden, bloemen, andere grassen verdrongen heeft en dat alleen koeien en ganzen nog vreten.

Niet alleen zijn de weidevogels in Friesland vrijwel uitgeroeid, hetzelfde dreigt voor vlieders, bijen en waarschijnlijk nog veel meer insecten. En daar kunnen vossen noch meeuwen de oorzaak van zijn.

Kortom, ook zonder de meeuwen van het natuurcompensatie-eiland in het IJmeer is er sprake van uitroeiing van weidevogels en

andere dieren op grote schaal. Wat daarbij een constante is, is de verdediging die de boeren aanvoeren: het is de schuld van predators uit natuurgebieden. Geliet op het bovenstaande, lijkt mij dat er meer schuldigen aan te wijzen zijn.

Hans Baaij, Stichting Dier & Recht

Behendige schrokoppen

Wij zagen in de Rondehoep bij Ouderkerk twee mantelmeeuwen jagen langs een slootkant. In vijftien minuten pikten zij vier

meekoeptullen uit het gras! Als een pul, hevig spartelend, terugviel in het water, dook de mantelmeeuw erachteraan. Bewondering voor deze behendige, slimme schrokoppen naast afgrijzen om het lot van de kuikens.

Weidevogels rond Amsterdam dreigen te verdwijnen. Gelukkig werken boeren en natuurorganisaties inmiddels samen om de resterende populaties in stand te houden. Als een extra bedreiging ontstaat doordat mantelmeeuwen in aantal toenemen en een slachting aanrichten, dient een stadsecoloog met open mind te reageren. Bagatelliseren ('een paar hongerige meeuwen') helpt niet, net zo min als het berijden van stokpaardjes ('het komt door de boeren'). De afweging is: willen we onze unieke populatie weidevogels behouden of willen we nog een projectie voor meeuwen en ganzen die je overal eigenlijk wel tegenkomt?

Harry den Hartog, weidevogelbeschermer, Amstelveen